

Vesna Todorović

BILJANA JOVANOVIĆ, *Magistarska izložba, grafike*

Galerija FLU

Magistarska izložba mlade grafičarke Biljane Jovanović (1978), koja je izašla iz klase prof. Biljane Vuković (FLU), osmišljeno je zaokružila najbitnija traganja u okviru odabranog medija, traganja od 2001. naovamo, koliko smo prisutni kao svedoci njenog rada. Već kao student IV i V godine, ona se izdvaja ogromnom energi-

jom, koju kao da nije smirivalo ni mnogo rada. Vođena gorljivim nastojanjem da izbacila iz sebe nepresušni stvaralački priličje, uložila je napor i da nekako artikuliše tu bujicu ideja i želja. Uz stepen zrelosti koji je tada imala na raspolaganju, temperamentno postavlja osnovne "teze" svog vjeruju i oblikuje prepoznatljive crte svog umetničkog rukopisa: gotovo slikarski pristup u službi grafičkog otiska, koji deluje kao slika sa podslikavanjem – kombinovanjem visoke i duboke štampe u nekoliko prolaza prednost dobija kolorit i njegove valerske vrednosti a crtež se rastvara u gestualnu arabesku; generalna ljudska radoznalost kanalisana istraživanjem

različitih mogućnosti medija; pokušaj inoviranja poznatih tehnika ne samo kombinovanjem njihovih međudejstava, već i intervencijama na ploči u vidu parcijalnog podizanja visine aplikacijom cinkane ploče na mestima koja je odredila da dobiju strožiju crtačku upadicu, putem bakropisa, samo, ili zajedno sa akvatintom.

Sve to možemo jasno da iščitamo i u radovima koji su nastajali u poslednje dve–tri godine a predstavljeni su na ovoj izložbi. Međutim, umetnica se nije odlučila da prikaže samo svoje gotove otiske – mesto među eksponatima dobile su i nekolike njene matične ploče. Biljana Jovanović je imala odista jak razlog za to: "Shvatanje matrice kao umetničkog dela je nastalo spontano, zbog boja i bogatstva strukture koje ploče sadrže. Matrica postaje slika – reljef, kvalitet i delo za sebe", kako objašnjava u svom magistarskom radu i u svom tekstu za katalog. Pored toga što se tim putem mogla načiniti određena vrsta upoređenja, ili baciti pogled na matricu od koje sve počinje i na kojoj se mnogo toga čita iz načina likovnog razmišljanja, slute procesi dobijanja otiska, odbrojavaju prolazi i količina upotrebljene boje, razdvaja odakle potiče duboka a odakle visoka štampa – zaista iznenađuje materijal od kojeg je ploča načinjena: u pitanju je karton, koji zahvaljujući preparaturi dobija na čvrstini i može da "otрпи" potreban broj otisaka za tiraž koji mu je namenjen.

Uvid u fazu ranog razvoja njenog stvaralaštva, bez sumnje omogućuje da se sa više sigurnosti razluči šta je urođeno a šta stečeno. Ono što u svakom slučaju prvo pada u oči jeste kolorit, koji se ponekad graniči sa raskoši. Umetnica i sama govori o tome kao nečem što je njoj od najveće važnosti, jer ona grafiku ne vidi samo kao crno–belu. Otud i pristup, koji uistinu ne izneverava grafički postupak, niti oduzima u krajnjem ishodu reference koje delo čine onim što jeste – grafika, njen pristup jeste slikarski mišljen.

Gradeći pikturalnu slojevitost otiska, umetnica je oslobođena od konvencija: boja na boju, ploča na ploču, kako bi uparila efekte duboke i ravne štampe – guste, reljefne slojeve sa transparentnim, koje dobija razređivanjem boje lanenim uljem – zato je njene grafičke listove ponekad teško razlikovati od ulja ili tempere. Ili akvarela, posebno ako koristi tehniku litografije.

Boja kao likovna tema broj jedan nastavlja svoju dominaciju i u najnovijim radovima iz 2005. Sa druge strane, oni odražavaju sasvim izvesno smirenje, jedan racionalniji pristup, koji je osvojio novo težište u likovnoj problematici: umetnica rešava ozbiljnu likovno–značenjsku tezu, kao što je prostor. On je, doduše, oduvek bio tema njenih radova, ali je gestikulacija ekspresivnosti kanalisana, kompozicija se geometrizuje, kako bi sa više jasnoće insinuirala projekciju određenog prostora u perspektivi, eksterijera ili enterijera. Jasna svetlost ima svoju ulogu, ona određuje put pogledu, upućujući ga ka cilju. Ova mala iluzionistička igra može da se posmatra i kao simbol nekog unutrašnjeg htenja, u čemu nedvosmisleno pomaže prisustvo ljudskih figura, postavljenih u kontekst literarno–značenjske podloge. Na ovom mestu analitički zahvat može da se proširi i produbi, ukazujući na nehotične autobiografske momente, jer je najčešće figura ženska. Pritom, ona sedi skrštenih ruku na grudima, ili je nalakćena na imaginarni prozor, znači, predstavlja neko stanje uslovne pasivnosti ili zauzima posmatrački stav. Ponekad stoji, ličeći na Alisu u Zemlji čuda, okrenuta ka svetlosti izlaza, kao da okleva da li da krene ili ne. Ima ova grafika izvesnu simboliku i u životnom smislu, tim pre što je jasno da je umetnica naznačila određene kvalitativne promene i u kontekstu likovnosti, kao i u značenjskom sloju, gde takođe sužava svoje zapitanosti, fokusirajući se na život. Šta god to njoj značilo. Pritom se nije odrekla glavnog znaka svoje prepoznatljivosti – strukturalnog bogatstva, alterniranja fakture i kolorita.